

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort en let er wel op het is de woensdag en niet de donderdag.

J. B. DREESEN

§ § § § § § § § § § § § § § §

A. STRACKE EN DE OORLOG 1914-1918 (2)

Zoals ik in het vorige nummer zei zet A. Stracké onmiddellijk na het noteren van zijn Bulgaarse reis (in 1906) het relaas van zijn oorlogsbelevissen voort.

"De oorlog heeft me grote verliezen toegebracht en eindeloze moeilijkheden veroorzaakt die nog tot de huidige dag bestaan" (N.B. januari 1926). "De Belgische autoriteiten hebben mij vijf keer aangehouden, de Duitse vier keer. Graag erken ik dat ik altijd heel behoorlijk behandeld werd. Geboren als Duits onderdaan was ik verdacht door lieden die meenden zich te doen gelden door valse aanklachten. Na ondervraagd te zijn door de Belgische overheden werd ik onmiddellijk in vrijheid gesteld. Door de Duitsers werd ik op dezelfde manier behandeld".

(N.B. Stracké werd dus, naar hij beweert, in totaal negen keer aangehouden. Als dat waar is moet dat opzien gewekt hebben. Daarom is het heel verwonderlijk dat we in de twee oorlogskronieken, O.D.B. en K.D.B., allebei tuk op sensationele nieuwtjes, niet de minste echo daarvan horen. Zodat we alle moeite hebben om dat cijfer van Stracké onvoorwaardelijk aan te nemen.

Na het rapporteren van zijn aanhoudingen weidt A. Stracké uit over de rol die hij als bemiddelaar bij de bezetter gespeeld heeft. Ook hier krijgen we weer (gedeeltelijk) controversiële beweringen.

"Elke dag was ik op de Kommandantur (N.B. Tijdens de oorlog '14-'18 ondergebracht in de Albertschool, Ooststraat) om mijn medeburgers te helpen die moeilijkheden hadden met de bezettende overheid of die straffen opgelopen hadden. Ik ben in meer dan 1700 gevallen tussengekomen."

(N.B. Dat A. Stracké, de Duitse Oostendenaar, met zijn humanitaire gezindheid en zijn talrijke relaties - in Duitsland - de belangen van de vele stadgenoten heeft verdedigd, staat vast. Daaraan werd trouwens van alle zijden herinnerd in de lokale bladen naar aanleiding van zijn overlijden. Dat wordt ook bevestigd in O.D.B., zonder dat Elleboudt en Lefèvre de naam van Stracké noemen (van wie zij niet schijnen te weten dat hij al sinds 1889 tot Belg genaturaliseerd was). Op p. 296 lezen we : "Er waren nu ook booten welke in den tijd opgeëischt geweest waren door de Duitschers. De eigenaars deden nu pogingen, door tusschenkomst van de vroegere eigenaar van het Hôtel d'Allemagne, een Duitscher, om terug in het bezit der vaartuigen te komen en aldus aan de vischvangst te kunnen deelnemen. Die pogingen werden later met goede uitslag bekroond".

Het getal 1700 dat A. Stracké neerschrijft lijkt mij overdreven. Want praktisch komt dat hierop neer dat hij elke dag van de bezetting minstens één geval te behandelen kreeg. Zijn bewering "elke dag was ik op de Kommandantur" kan eenvoudig betekenen dat hij er heel dikwijls kwam. Onze hotelier voegt het volgende toe aan zijn bemiddelingsrol).

"Ik had het geluk in het merendeel der gevallen te slagen, hetzij door de personen vrij te pleiten of door hun boeten te verminderen ofwel door gevangenen weer in vrijheid te doen stellen. Anderen heb ik voor deportatie naar Duitsland gespaard. Vijf personen die in Duitsland geïnterneerd waren heb ik naar hun familie doen terugkeren en wel in de volgende omstandigheden.

Daar mij de toegang tot de Kommandantur op straf van aanhouding verboden was, heb ik me rechtstreeks tot de Duitse keizer gewend met een rekest dat, buiten alle verwachting, overgemaakt werd. Drie dagen later al moest Kriegsrat Herz mij toelaten verder als tolk en verdediger van mijn stadgenoten op te treden. Terzelfdertijd werd ik ervan verwittigd dat de personen, van wie ik de terugkeer naar Oostende gevraagd had, al onderweg waren".

(N.B. Wat 'n merkwaardige bewering : volledig succes met een vijfvoudig rekest gericht tot de keizer ! En dat in oorlogstijd ! Het is niet onmogelijk. Toch heb ik nergens ook maar een zinspeling op dat uitzonderlijk feit gevonden. Het relaas van die bemiddelingspogingen eindigt met een climax).

"Het is mij gelukt het leven te redden van twee inwoners van Oostende. Bij hun invrijheidstelling werd ik bij die personen geroepen en toen heeft de chef van de Duitse politie hun openlijk gezegd : Op bevel van het tribunaal stel ik u weer in vrijheid en overhandig ik u de stukken van waarde waarop beslag werd gelegd. Dank God en de heer Stracké bent u nog in leven".

(N.B. Hier staan we voor een heel vreemd geval. Die twee Oostende-naars kennen we niet met zekerheid. Stracké noemt ze niet. Waarschijnlijk zinspeelt hij hier voor één van hen, op Oscar Helmoortel, de kolenhandelaar aan de Keizerskaai (de latere Vindictive-laan). Maar de bronnen die O. Helmoortel met name noemen, nl. "Le Phare", en K.D.B., stroken niet met elkaar.

In het dubbel in memoriam voor A. Stracké (gestorven 24 september 1935) verschenen in "Le Phare" van 2 oktober 1935, wordt het menslievend optreden van A. Stracké tijdens de oorlog 1914-1918 geïllustreerd door de zaak Oscar Helmoortel. Het eerste stuk, getiteld "Un brave homme" (pag. 1), herinnert eraan dat door het verraad van een weggezonden meid de Duitsers bij Helmoortel verboden wapens gevonden hadden. Hij werd voor de rechters gebracht. De oude Stracké ging voor hem pleiten en de anonieme reporter (hij tekent zijn artikel met XX) beëindigt die passus van zijn opstel emotioneel aldus : "Je le vois encore après 20 années (N.B. het proces had plaats in juni 1915) au seuil du bâtiment qui abrite actuellement l'école Albert balbutier d'un voix éteinte par l'émotion : "Je viens de la Commandanture....l'ami Oscar est gracié".

Het tweede stuk "Mort de Mr. Auguste Stracké" (pag. 2) haalt insgelijks de zaak Helmoortel aan maar dit keer met andere elementen : de handelaar had die wapens "onder zijn kolen" verborgen en "zou gefusilleerd worden". Maar A. Stracké stuurde "een telegram naar de keizer die Helmoortel begenadigde".

Beide stukken, blijkbaar door 'n verschillende hand geschreven, suggeren dus dat door Strackés bemiddeling O. Helmoortel aan de doodstraf was ontsnapt. In het eerste stuk door een pleidooi, in het tweede door een beroep op de Duitse keizer. Op een essentieel punt wijken ze eerstig van elkaar af en daardoor verliezen beide beweringen hun overtuigingskracht. Maar wat veel erger is : onze tweede bron van informatie gaat resoluut in tegen de voorstelling van zaken door "Le Phare".

Het oorlogsdagboek (K.D.B.) uit "De Duinengalm" geeft inderdaad van de zaak Helsmoortel een heel andere versie (cf. "De Duinengalm" 27.01.1922 en vooral 3.03.1922 en 10.03.1922).

Eerst een klein realistisch detail. Volgens onze kroniekschrijver waren de verboden wapens (nl. kogels, 'n geweer van de Burgerwacht, een jachtgeweer, een revolver) weggestopt in een oude, niet meer gebruikte beerput. Dat klinkt m.i. aannemelijker dan een hoop steenkolen die tenslotte niet met rust gelaten wordt. Het relaas in K.D.B. is echter om andere redenen betekenisvol.

De blijkbaar goed ingelichte auteur vermeldt in zijn dagboeknotities van 25 juni 1915 talrijke bijzonderheden. "Op het proces Helsmoortel", schrijft hij, "verschenen vijf getuigen ten gunste van de beschuldigde, nl. Mevr. Hub. Kies (echtgenote van de apotheker uit de Kapellestraat), de Eerwaarde Moeder Overste van het burgerlijk hospitaal, G. Périer, voorzitter van de koopmansrechtbank, A. Stracké en 'n zekere Wolter, 'n Duits vishandelaar al jaren in Oostende verblijvend".

Welnu onze kroniekschrijver onderstreept alleen het optreden van Mevr. Kies en van de Moeder Overste. "Wat het meest in het voordeel pleitte van O. Helsmoortel", zegt hij, "waren - behalve het feit dat de wapens totaal verroest waren - de uitmuntende getuigenissen van Mevr. Kies en van de Moeder Overste van het hospitaal" (die laatste bevestigde alleen de verklaringen van Mevr. Kies). Treffend element : het getuigenis van Mevr. Kies werd in vloeiend Duits afgelegd en maakte grote indruk op de rechters. Meer nog : "voor de doodstraf", voegt de auteur erbij, "of een zwaardere straf dan 5 jaar was niet te vrezen". En inderdaad het rekwisitoor was mild : het openbaar ministerie vroeg slechts één jaar. Uiteindelijk kreeg Helsmoortel zes maanden gevangenis, uit te zitten in Brugge. Merkwaardig genoeg : in K.D.B. staat geen woord over het getuigenis van A. Stracké. En sterker nog O.D.B., dat over het algemeen veel informatie bevat, gewaagt helemaal niet van dat proces. Bovendien is het opmerkelijk dat O.D.B. slechts één enkele bemiddelingspoging van Stracké aanhaalt (nl. in verband met de opgeëiste vissersboten, cf. supra) en dan nog zonder zijn naam te citeren. Anderzijds bevreedt het ook dat Stracké zelf de zaak Helsmoortel niet vermeldt in zijn autobiografie. Hij noemt ook de namen niet van de vijf geïnterneerden die hij uit Duitsland wist terug te halen. Was hij ze vergeten ?

Nog andere vragen rijzen hier op. Vanwaar die Duitse welbespraakt-heid bij Mevr. Kies ? De registers van de burgerlijke stand alhier geven het antwoord. Mevr. Kies, alias Marie-Louise Zwaenepoel (Bredene 1875 - Oostende 1953) was de vrouw van apotheker Hubert Kies, afkomstig uit het Groothertogdom Luxemburg (Bettenburg 1862 - Oostende 1926).

Wat is dan in werkelijkheid het aandeel geweest van A. Stracké in dat proces Helsmoortel ? De passus uit de kroniek (K.D.B.), gedateerd 25.06.1915 en dus warm van de actualiteit, komt helemaal niet overeen met de 20 jaar oude herinneringen van de anonieme Le Phare-reporter. In de kroniek een mild vonnis en het doorslaggevend getuigenis van Mevr. Kies. In "Le Phare" de doodstraf en de reddende tussenkomst (op twee manieren) van Stracké. Wat moeten we daarvan denken ? Heeft de journalist de houding en de woorden van A. Stracké (op de drempel van de Kommandantur, cf. supra) verkeerd geïnterpreteerd ? Na zoveel jaren blijven er geen ooggetuigen meer over en is het niet meer mogelijk de

cruciale Pilatusvraag te beantwoorden. Maar beseffend dat herinneringen verfraaien en vervormen, acht ik de kroniek geloofwaardiger.

En nu terug naar de autobiografie van Stracké. Na herinnerd te hebben aan de vrijspraak, door zijn toedoen van de twee Oostendenaars, gaat onze hotelier verder.

"Dat heeft mij de grootste voldoening geschonken. Ik beschouw het als een dankbetuiging tegenover mijn adoptief stad waar ik al 65 jaar verblijf, waar ik altijd goed onthaald werd en waar ik het tenslotte gebracht heb tot erepresident van de Oostendse hoteliersbond."

(N.B. En dan somt A. Stracké met begrijpelijke ijdelheid andere eretitels op, die we eigenlijk al kennen. Het is alsof hij zijn voortreffelijke staat van dienst als een kleurrijk glasraam ophangt. Als een vorm van zelftroost. Want de oorlog had hem inderdaad niet alleen financieel maar ook moreel zwaar getroffen. "...difficultés sans fin qui existent encore en partie jusqu'à ce jour" schreef hij. Zijn inkomsten waren inderdaad voor goed weggefallen. Maar er was meer. In het "in memoriam" dat "De Zeewacht" van 28 september 1935 aan hem wijdt staat een veelzeggende opmerking : "In 1914 kwam de verschrikkelijke oorlog. Van 't begin af werd zijn hotel en al zijn materiaal ter beschikking van het Belgisch Rode Kruis gesteld, later werd zijn handelswijze ten onrechte beknibbeld". Die laatste zin is er nogal onhandig bijgesleurd. Maar wat is zijn bedekte betekenis ? Hij suggereert in elk geval dat Stracké sommige dingen kwalijk genomen werden. Maar wat ? Jammer dat "De Zeewacht" daar geen uitleg over geeft. Dan zouden we allicht beter Strackés isolement begrijpen. Werd hem in het anti-Duitse klimaat dat na de wapenstilstand heerste zijn Duitse afkomst verweten ? Was hij door verdachtmaking en miskennis persona ingrata geworden ? Zeker is het dat hij vereenzaamd en ongetwijfeld verarmd zijn laatste levensjaren heeft doorgebracht. Weg uit het stadscentrum en wel in de afgelegen en (toen) vrij armoedige Verlaatstraat op het gehucht de Meiboom.)

G. BILLIET

#

AANBESTEDING VOOR WATERWERKEN IN 1858

Uit het dagblad "DE SCHELDE" van dynsdag 14 december 1858.

Resultaet der aanbesteding der werken van de gedeeltelyke verveerdiging in timmerwerk der kaeyen, gelegen van weerskanten het Sas Slykens in de achterhaven van Oostende. Bestek : fr. 17.020.

Hebben aangeboden de heeren :

Wellecomme van Oostende (fr. 16.170), Ketels van Breedene (fr. 17.010), van Steenkiste van Slykens (fr. 17.020), van Dycke van Oostende (fr. 18.900), Montangie van Brugge (fr. 19.500), Duvivier van Oostende (fr. 20.000).

Jef KLAUSING